

ΑΝΤΙΜΑΧΟΥ

ΕΙΣ ΙΑΝΟΝ ΤΟΝ ΟΠΩΡΙΝΟΝ

πρὸς τὰ Σιβυλλιακῶν χρησμῶν ὑπὸ αὐτῶ

νεωστὶ τυπωθέντων.

Χρησμοὶ σφάλματ' ἔχουσιν ἀθέσφατα, τὴς μοι
ἐπεμψας.

Οὐκ ὀρθῶς δὲ ἐτυχον τῶν ἀπ' ἀντιγράφων.

Σφάλματα ἔμπαδ' ἐγώ γε διορθώσας λιγυιάλλω

Νυῶ σοί, ὄφρα πάλιν τῶς δετυποῦν ἐθέλης.

Σὺ χάριν αὐτῶς ὅταν τόσον πόνον ἀσμενος ἔχω

ἡμασιν ἐν πᾶσι ἡρα πορῶν φιλή.

ἡρα φέρων λογίοις, λιχαρισμῶν οἷς ἐμὸς ἔσαι

Μόχθος, εἰὰν δόξη ἀξίος σύλογίης.

IN SIBYLLAS, XYSTI

BETVLEII.

Δία θεῶ βυλλῆ μεγάλου, νοερήτε Σιβύλλη,

Εξιερῆς ηραδίνης πνεῦμα τὸ ἀσύνου.

Εργὰ πνεῦμα θεῶ χρησμοῖς σήθεσι Σιβυλλῶν,

Καὶ τὸ προφητείας, ἡς λόγος ἔβανέθεν.

Ὡσπὸρ χ' ἔβραίοις ἀνόμοις προλέγουσι προφῆται,

Ἐθνεσιν ὡς προλέγει δόγμα Σίβυλλα θεῶ.

β 3 Μ Α Ρ

ΜΑΡΚΟΥ ἈΝΤΙΜΑΧΟΥ ΠΡΟ-
οίμιον εἰς τοὺς Σιβυλλιακοὺς
χρησμούς.

Ἰ τὸ περὶ τὴν ἀν᾿ ἀγνώσειν τῶν ἐλ-
 ληνικῶν γραφῶν ἐκπονησῶν, πολ-
 λὴν τοῖς ἐπιτελεσθεῖσι τὴν ὠφέλειαν
 ἀποβράζειται, ἅτε πολυμαθεῖς
 τὰς πρὸς ταῦτα πονήσαντας ἐκ-
 τελέσαι διωκέμενον· πολλῶν μᾶλλον πρὸς τὰς θε-
 ῶν γραφῶν, ἅτε περὶ θεῶν καὶ τῶν ὠφέλειαν προσε-
 νύντων, δηλώσας, τῆς δὲ φρονουῦτας προσήκει χο-
 λάζειν διαπαντός, διπλοῦν ἐνεῖθεν τὸ κέρδος
 κερδαίνοντας, ἑαυτὸς τε καὶ τὴν σύντυγχάνοντα
 ὠφελεῖν διωκέμενος. ἔδοξε τοίνυν διὰ τὸ τοιαῦτα,
 τὰς ἐπιλεγόμενους χρησμούς ἀποράδην ἐπισημο-
 νος καὶ συνηχυμένους, τὴν τῶν ἀν᾿ ἀγνώσειν καὶ
 ἐπίγνωσειν ἔχοντας, εἰς μίαν συνάφειαν καὶ ἀρμो-
 νίαν ἐμβέδαι τὸ λόγος. ὡς αὖ ἐπισύνοπτοι τοῖς ἀνα-
 γινώσκουσιν ὄντες, τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν τῶντοις
 ἐπιβραβεύουσιν. ὅν ὀλίγα τῶν ἀναγκαιῶν καὶ χρι-
 σίμων διηλοῦντες, καὶ πολυτελεστέραν ἅμα καὶ
 ποιητοτέραν τὴν πραγμασίαν ἀποβράζειται.
 καὶ γὰρ περὶ τε πατρός, υἱός, καὶ ἁγίου πνεύματος
 τῆς θεῆς καὶ ζωαρχικῆς τριάδος ἀριδήλως δια-
 σαφοῦσι. πρὸς τε τῆς ἐκείνου οἰκονομίας τῆς ἐκείνου
 καὶ θεῶν καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τῆς ἐκείνου
 θείας

MARCI ANTIMA-
CHI PRAEFATIO IN SI-
byllina Oracula.

I Græcorū scriptorum lectio multā affert utilitatem, quippe quod multarum rerum peritos efficiat eos qui circa ea elaborant: multo magis conuenit eos qui sapiunt, assiduam operam nauare diuinis literis, in quibus de Deo et de ijs quæ ad hominis salutem pertineant, agatur: cum hinc geminum lucrum consequantur, quo et seipsos et alios iuuare possunt. Hac de causa uisum est mihi, de Sibyllinis oraculis (in quibus ea quæ dixi contineantur) summam et in uniuersum differere (quoniam ea alioqui sparsa extant, atque confusa) ut lectoribus ad intelligendum faciliora sint, atque ita faciliorem eis utilitatem pariant. Declarant enim non pauca necessaria atque utilia, et excellentius magisque uarium opus efficiunt. Nam et de patre, filio, et spiritu sancto (quæ diuina est, autorque uita trinitas) aperte loquuntur. Itemque de acta in carne uita domini Dei que et seruatoris nostri IESU CHRISTI, uidelicet de eius ex alma uir-

gine generatione, de morborū sanationib. itēq; de uiuifico eius supplicio, de resurrectione à mortuis post triduū, & de futuro iudicio, ac remuneratione eorum quæ nostrūm quisq; fecerit in hac uita. Præterea quæ in Mosaicis scriptis uatumq; libris habentur, deq; mundi creatione, hominis formatione, & ex paradiso eiectione, & porro recreatione: de his inquam rebus explicatè scribitur in his oraculis. in ijsq; & præterita dicuntur, & futura uariè prænunciantur: atq; ut simpliciter dicam, lectores non parum iuuare possunt.

Lact. lib. I.
cap. 6. & de
Ira Dei ca.
22.

Fuerunt autem Sibyllæ (ut multi scripserunt) diuersis & locis & temporibus, numero decem, estq; huius uerbi ea notio, ut sit idem Sibylla, quod uates, unde et uno nomine, fœminæ uates appellatæ sunt. Prima fuit Chaldaea, siue Persica, quæ proprio nomine Sambetha est nūcupata, de genere beati Noe: quæ quidem Alexandri Macedonis gesta prædixisse fertur. facitq; eius non obiter mentionem is, qui uitam conscripsit Alexandri. Secunda Sibylla fuit Libyssa, cuius meminit Euripides in Prologo Lamiæ. Tertia Delphica, quæ Delphis nata est: de qua locutus est Chrysippus in libro de Diuinitate. Quarta fuit Italica, in finibus Italiæ: cuius filius fuit Euander, is qui

θεῶν φημι ἀρσούσθαι γεννήσεως, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ
 τελεθροῦ ἰάσεων. ὡς αὖτως τὸ ζωοποιεῖν πάθους αὐ-
 τῶν, καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν τελευτῆς ἐγέρσεως. καὶ τῆς μελ-
 λουσ γενέσθαι ἰατρίας, καὶ ἀνταποδόσεως, ὡς ἐν τῷ
 βίβλῳ τούτῳ ἐπράξαμεν ἅπαντες. πρὸς τούτοις, τὰ ἐν
 ταῖς μωσαϊκαῖς γραφαῖς, καὶ ταῖς τῶν προφητῶν βί-
 βλοῖς διηγήματα. ὡς ὅτι τῆς ἰσομηνῆς ἡμετέρας τῆς
 τῶ ἀνθρώπου πλάσεως, καὶ ἐκπύσεως τὸ παραδίξαι,
 καὶ αὐτῆς ἀναπλάσεως, τρανῶς διαλαμβάνουσι.
 περὶ τινῶν γεγονότων, ἢ καὶ ἴσως γενησομένων
 ποιητικῶς προλέγουσι. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅτι μικρῶς
 τὸς ἐκτυγχάνοντας ὠφελεῖν διόκλειται. Σίβυλλα
 τοίνυν, ὡς πολλοὶ ἐγραψάν, γεγονότων ἐν διαφό-
 ροις τόποις καὶ χρόνοις, τὸν ἀριθμὸν δέκα. Σίβυλλα
 δὲ ῥωμαϊκῆ λέξις, ἐρμηνευομένη προφητὴς, ἡγοῦν
 μάντις. ὅθεν ἐνὶ ὀνόματι, καὶ θήλειαι μάντιδες
 ὠνομάθησαν. πρώτη δὲ, ἡ χαλδαία, ἡγοῦν ἡ πόρ-
 σις, ἡ ἰουδαία ὀνόματι ἰατρικῆ Σαμβήθη, ἐκ τοῦ
 γένους δὲ τῶ μακαριωτάτου Νῶε, ἢ τὰ ἰατὰ Ἀλέ-
 ξανδροῦ τὸν μακεδόνα λεγομένη προειρηκέναι,
 ἢς μνημονοῦναι ἰκανῶς ὅτι ὁ ἀλεξάνδρος βίον ἰσο-
 ρήσας. δευτέρα Σίβυλλα, ἢς μνήμην ἐποίησά το Εὐ-
 ρεπίδης, ἐν τῷ προλόγῳ τῆς λαμίας. τρίτη Δελ-
 φὶς, ἢ ἐν Δελφοῖς τελεθροῖς. ὡς ὅτι ἢς εἶπε χρύσιπ-
 πος ἐν τῷ περὶ θεότητος βιβλίῳ. τέταρτη, ἡ ἰταλι-
 κή, ἢ ἐν μερίᾳ τῆ ἰταλίας, ἢς ἡδὲ ἐγένετο Εὐάνδρος,

ὃ τὸ ἐν ῥώμῃ τῶ παντὸς ἰσθμῶν, τὸ καλόμενον λυπερ-
 πορ, ἡσίσας. πέμπτη, ἡ ὄρυθραία, ἡ καὶ περὶ τῶ τρωϊ-
 κῆ προειρηνηῖα πολέμου. περὶ ἧς ἀπολλόδιωτος ὁ ἐρυ-
 θραῖος διαβεβαίεται. ἔκτη, ἡ σαμία, ἡ κυρίως ὄνομα-
 τι καλυμένη φυτῶν, περὶ ἧς ἐγραψεν ἐρατοδένης. ἐβ-
 δόμη, ἡ κυμαία, ἡ λεγομένη ἀμάλθεια, ἡ καὶ ἐροφι-
 λη, παρὰ τισι ἢ παραξάνδρα. βιργίλιος δὲ τὴν κυ-
 μαίαν, διηφόβην καλεῖ, γλαύκην θυγατέρα. ὀγδοὴ καὶ
 ἐκλεπονήσια, τεχθεῖσα ἐν κώμῃ μαρμίσω, περὶ τὴν
 πολίχνιν γόργυτίονα, ἡ τῆς ἐνορίας ποτὲ τρωάδος
 ἐτύχχανεν, ἐν καιροῖς σόλωνος καὶ κύρου, ὡς ἐγραψεν
 ἡρακλείδης ὁ πονητινός. ἐννάτη ἡ φρυγία. δεκάτη,
 ἡ τιβερτία, ὄνομασι ἀβυναία. φασὶ δὲ, ὡς ἡ κυμαία,
 ἐννέα βιβλία χρησμῶν ἰδίων προσειόμισε ταρην-
 νίω πρίστω, τῶ τινι καὶ βασιλεύοντι τῶν ῥωμαί-
 κῶν πραγμάτων, τριακοσίους φιλιππαίους ὑπὲρ αὐ-
 τῶν ζητήσασα. καταφρονηθεῖσα δὲ, καὶ ὅτε ὄρωση-
 θεῖσα τίνα ἐστὶ τὰ ἐν αὐτοῖς περιχόμενα, πύρι πα-
 ρέδωκερ ἐξ αὐτῶν τέρα. αὐθις τε ἐν ἑτέρῃ προσέδω-
 τῶ βασιλέως, προσήνευνε τὰ ἐξ βιβλία, τὸν αὐτὸν ὀλ-
 κὸν ἐπιζητήσασα. οὐκ ἀξιωθεῖσα δὲ λόγου, πάλιν ἐ-
 παυσερ ἄλλα τέρα. εἶτα ἐν τρίτῳ ἀναφόρομένη
 τὰ περιλειφθέντα τέρα προσῆλθεν, αἰθεῖσα τὸ αὐ-
 τὸ τίμημα, λέγουσα εἰ μὴ λάβοι, καίειρ καὶ αὐτὰ.
 τότε, φασί, ὁ βασιλεὺς ἐντυχῶν αὐτοῖς, καὶ θαυμά-
 σας, ἔδωκε μὲν ὑπὲρ αὐτῶν, ἑκατὸν φιλιππαίους,
 καὶ ἐνομίσατο αὐτὰ. παρενάλει δὲ περὶ τῶν ἄλ-
 λων.

qui Romæ Panis fanum, Lupercum appella-
 tum, condidit. Quinta Erythræa, ea quæ Tro-
 ianum bellum prædixit, de qua Apollodorus
 Erythræus asseuerat. Sexta Samia, quæ pro-
 prio nomine uocatur Phyto, de qua scripsit E-
 ratosthenes. Septima Cumæa, quæ dicitur A-
 malthea, eademq; Erophila, à nonnullis Para-
 xandra. Virgilius Cumæam Deiphoben appel-
 lat, Glauci filiam. Octaua Hellepontia, nata
 in pago Marmiso, apud oppidulum Gergi-
 tionem, quod fuit olim in finibus Troadis, tem-
 poribus Solonis & Cyri, sicuti scripsit Heracli-
 des Ponticus. Nona Phrygia. Decima Tiburti-
na, nomine Albunea. Tradunt, Cumæam attu- Gellius li-
 lisse oraculorum suorum libros nouem Tar- bro primo,
 quinio Prisco, qui tum Romæ regnabat, & cap. 19.
 pro ijs trecentos Philippos petiisse. Cumq; con-
 tempta fuisset, & ne quidē interrogata, quæ nā
 esset quæ in illis cōtinerētur, cremauit igni tres
 ex illis libris. Ac rursus in alio cōgressu regi sex
 libros obtulit, idē precium postulans. Cūq; rur-
 sum despectui habita fuisset, cōbussit alios tres.
 Deinde tertio reliquos tres asserens, regem ad-
 dit, idem precium petens: seq; eos quoq; crema-
 turam dicens, nisi ille emisset. Tunc rex illos le-
 git: & admiratus, dedit pro eis centum Phi-
 lippos, eosq; abstulit. Interrogauit etiam de
 alijs.

alijs. Illa renunciauit, se neque habere similes
 eorum qui combusti fuissent, neq; quicquam ea-
 rum rerum scire sine diuina permotione, non-
 nunquam etiam nonnullos ex diuersis urbibus
 & locis excepisse, quæ sibi necessaria & con-
 ducibilia putassent, ea esse colligenda: id quod
 etiam quamprimùm factum est. Quod enim
 uerè diuinitus datum erat, id in abdito positum
 non latuit. Omnium autem Sibyllarum libri
 repositi fuerunt in Capitolio prisca Romæ, Cu-
 mæ Sibyllæ libris abditis, nec in uulgus prola-
 tis: quoniam quæ in Italia euentura forent, ea
 ibi magis propriè & apertè esserrentur. Alij
 fuerunt omnibus cogniti. Sed qui Erythræe in-
 scribuntur, habet hoc à loco nomen, à quo lo-
 co fuit ipsa nuncupata. Alij titulum auctoris non
 habent, sed indistincti sunt. Lactantius quidem,
 qui fuit non uulgaris philosophus & sacerdos
 illius quod dixi Capitolij, in Christum æternum
 lumē nostrum intuitus, in suis operib. exposuit
 Sibyllarū dicta, de ineffabili gloria: errorisq;
 Græci imperitiam ualidè confutauit, oratione
 Latina ille quidem, sed Sibyllinis uersibus Græ-
 calingua citatis. Ac ne cui hoc falsum uidea-
 tur, eius testimonium adducam, quod sic ha-
 bet. Enimuero quæ apud nos extant Sibyl-
 lina,

λωρ. αὐτῆς δὲ ἀπαγγελάσης, μήτε ἰσά τῶν ἑμῶν
 πρηθ σὺν τῶν ἔχων, μήτε τι δίχα σὺν θυσιασμῶ τοιῶ-
 ἴοι δύναι. ἔδ' ὅτε δέτινας ἐν διαφόρων πόλεων
 καὶ χωρίων ἐξελεγκέναι τὰ νόμιμα σὺν ταῖς ἀε-
 ναγμαῖα καὶ ἐπωφελῆ, καὶ δειρ ἐξ αὐτῶν σιναγω-
 γῶν ποιήσασθαι, τὸτο τάχιστα καὶ πεποιήασι.
 τὸ γὰρ ἐν θεῷ δοθὲν ὡς ἀληθῶς μυχῶ κείμνον ὄντι
 ἔλαθε. πασῶν δὲ τῶν Σιδυλλῶν τὰ βιβλία, ἀπετέθη-
 σαρ σὺν τῶν καπιτωλίῳ ρώμης τῆς πρεσβυτέρας τῶν
 μὲν τῆς κυμαίας καὶ τῆς κρυβέντων, καὶ ἡ διαδοθέν
 τῶν εἰς πολλὰς ἐπέδην τὰ συμβησόμενα ἐν ἰταλίᾳ,
 ἰδιωτῶν, καὶ τρανώτερον ἀνεφώνησε τῶν ἄλ-
 λων, γνωθ σὺν τῶν ἄπασιν. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ὄρυ-
 θραίας προγεγραμμένα, ἔχει τὸτο ἀπὸ τῶν χωρίων
 ἐπισημειωμένον αὐτῆ ὄνομα. τὰ δὲ γε ἄλλα, ἢ ἐπι-
 γράφονται ποῖα ποίοις εἰσὶν, ἀδιάνειρα δὲ καθέ-
 σθη. Φερμιανὸς τοίνυν ἦν ἀθάματος φιλόσοφος
 καὶ ἰόρσος τῶν προλεχθέντων κατωίωλις γενόμενος,
 πρὸς τὸ αἰώνιον ἡμῶν φῶς τὸν Χριστὸν βλέψας ἐν
 ἰδίῳις πονήμασι, τὰ εἰρημμένα ταῖς Σιδυλλαῖς περὶ
 τῆς ἀρρήτου δόξης παρέθηνε, καὶ τὸν ἀλογίαν τῆς
 ἐκλίωινης πλάνης διωαίως ἀπήλεγε. καὶ ἡ μὲν αὐ-
 τοῦ σὺν τῶν ἐξήγησις, τῆ ἀύσονία γλώττη. οἱ δὲ σε-
 δυλλιανοὶ σίχοι ἐλλάδι φωνῆ ἐξενέχθησαν. ἵνα δὲ
 τὸτο μὴ ἀπιστοφάινηται, μαρτυρίαν τῶν προμνη-
 μονισθέντων ἀνδρῶν παρέξομαι, ἔχουσαν τόνδε τὸν
 τρόπον. Ἐπεὶ οὖν ἰὰ παρ' ἡμῖν σὺν εἰσπόμενα σιδυλ-
 λικῶν,

λιαπαῖ, ἔ μόνον ὡς σὺ πόρεια τοῖς νοσοῦσι τὰ ἐκλιώω
 σὺ ναταφρονητὰ ἐσι (τὰ γὰρ ασάνια, τίμια δοκῆ)
 ἀλλὰ καὶ ὡς πάντων τῶν σίχων μὴ σωζόντων τὴν
 ἀκρίβειαν τῆς μέτρον, ἀργοτέρων ἔχει τὴν πίστιν. αἰ-
 τία δὲ τῶν ταχυγράφων, ἔ συμφθασάντων τῆ ρῶ-
 μη τῆς λόγου, ἢ καὶ ἀπαιδούτων γενομένων, ἔ τῆς
 προφήτιδος. ἄμα γὰρ τῆ ἐπιπνοίᾳ ἐπέπαυτο ἢ τῶν
 λεχθέντων μνήμη. πρὸς αὐτὸ καὶ ὁ πλάτων βλέψας
 ἔφη, ὅτι κατορθώσουσι πολλὰ καὶ μεγάλα πράγ-
 ματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ἡμεῖς οὖν ἐν τῶν
 νομιδούτων ἐν ρώμῃ ὑπὸ τῶν πρέσβων, ὅσα δυ-
 νατὸν παραθήσομεν. ἐξηγήσατο τοίνυν πε-
 ρὶ τῆς ἀνάρχου θεῶ τάδε,

Ανθρω-

Una, ea non solum tanquam uilia contemnuntur ab ijs qui Græca supra modum suspiciunt (quoniam quæ rara sunt, preciosa uidentur) uerum etiam quia non omnes uersus retinent numerorum exactos modos, minus fidei inueniunt. In causa sunt notarij, qui sermonis rapiditatem assesserint, aut etiam indocti fuerint: non ipsius uatis, cuius unà cū inspiratione, cessaret effatorum recordatio. Atque hanc ob causam dixit Plato, uates multas magnasq; res componere, nihil scientes eorum quæ dicant. Nos igitur ex ijs quæ Romam à legatis allata sunt, quæ poterimus adducemus. Igitur de Deo, qui principio careat, sic effata est.

Hunc locum quia in Lactantio non inuenimus, de Græco Antimachi conuertimus.

Mortales